

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МОДЕЛЮВАННЯ
ТА АНАЛІЗУ ПАТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ

**МОВНА КОМУНІКАЦІЯ:
НАУКА, КУЛЬТУРА, МЕДИЦИНА**

**МАТЕРІАЛИ ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

4–5 червня 2020 року

Тернопіль
ТНМУ
«Укрмедкнига»
2020

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту моделювання та аналізу патологічних процесів (протокол № 9 від 06.05.2020)

Редакційна колегія:

Шульгай Аркадій Гаврилович – в. о. ректора Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, доктор медичних наук, професор

Кліщ Іван Миколайович – проректор з наукової роботи Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор біологічних наук, професор

Вихрущ Анатолій Володимирович – завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений працівник освіти України, доктор педагогічних наук, професор

Федчишин Надія Орестівна – завідувач кафедри іноземних мов Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, доктор педагогічних наук, професор

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Мовна комунікація: наука, культура, медицина : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 4-5 черв. 2020 р.). – Тернопіль : ТНМУ, 2020. – 124 с.

Матеріали збірника присвячено висвітленню проблем, які обговорювалися на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Мовна комунікація: наука, культура, медицина»: теоретичні основи мовної комунікації медичних працівників; професійне спілкування в полікультурному середовищі; розвиток комунікативної компетенції студентів медичних університетів; формування україномовної компетенції іноземних студентів; деонтологічні аспекти професійного мовного спілкування. Видання призначене для науковців, аспірантів, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться здобутками в галузі освіти.

НЕОЗАПОЗИЧЕННЯ В ЛЕКСИКОНІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: АЛГОРИТМ АНАЛІЗУ

Словниковий склад кожної національної мови змінюється, реагуючи на всі зрушення у лінгвосоціумі, модифікації лексику детерміновані постійною дією екстра- та інтралінгвальних чинників. Один із потужних зовнішніх впливів – міжмовні контакти. На початку ХХІ століття через розширення міжнародних зв'язків України, розвиток інформаційних технологій, а також посилення глобалізаційних процесів відбувається активне проникнення в українську мову іншомовних слів, зокрема англізмів. Результати вербалізації новітніх явищ і процесів зумовлюють потребу постійного вивчення, вчасної фіксації й лексикографічного впорядкування запозичених лексичних одиниць. Тому дослідження неозапозичень залишається актуальним напрямом лінгвістичних студій.

Мета нашої розвідки – представити алгоритм аналізу іншомовізмів у лексиконі сучасної української мови.

1. На початковому етапі необхідно вивчити питання в контексті сучасної лінгвістичної парадигми і встановити екстралінгвальні та інтралінгвальні чинники, які детермінують входження іншомовних слів у лексикон національної мови та їх подальше освоєння. Закономірно, що проблема іншомовних запозичень постійно перебуває у полі зору науковців у контексті вивчення ідентичності національної мови. Так, Д. Еванс стверджує, що мова не тільки виражає ідентичність, але і будує її, а лексичні одиниці, які реалізують значення у дискурсах, і самі дискурси різняться за потужністю: потужніші відтворюють сильніші поняття, колонізують інші дискурси та маргіналізують слабші мови та культури [2]. Із нових досліджень згадаймо монографію А. Петі-Стантік та К. Ленгстон, присвячену проблемі мовного планування та національної ідентичності в Хорватії [4]. У праці С. Хестера та У. Хуслі увагу зосереджено на кореляції понять «мова», «взаємодія», «національна ідентичність» [3]. Автори наводять детальні дослідження вербалізації національної ідентичності у спілкуванні. У роботі Ш. Поплак зацентровано на проникненні запозичених лексем в усну мову, вивченні механізму процесу запозичення [5]. На нашу думку, потребує систематизації і значний досвід українських науковців з аналізованого питання.

2. Суть другого етапу – уніфікація метамови з проблеми дослідження. Зауважмо, що в українському мовознавстві водночас функціонують (часто синонімічно) два терміни: «запозичені слова» та «іншомовні слова». О. Тараненко запозичені слова трактує як такі, що цілком засвоєні мовою, яка їх запозичила; вони не сприймаються як чужорідний елемент і не потребують пояснення щодо форми і значення, подаються у загальнономовних словниках разом із питомою

лексикою. А іншомовні слова пояснює як слова з інших мов, що не засвоєні повністю мовою, яка їх запозичила; такі слова усвідомлюються мовцями як чужорідні й зберігають ознаки свого походження [1, с.179, 213]. Однак встановити, коли іншомовне слово набуває статусу запозиченого, досить складно. Необхідно враховувати всі етапи адаптації запозиченого елемента у мовній системі. Спостерігаємо, що в сучасній лінгвістиці вже усталився термін «іншомовізм» як синонім до терміна «іншомовне слово», а для номінації нових входжень з інших мов – терміни «неозапозичення», «новітні запозичення».

3. Третій етап – дослідження практики фіксації іншомовізмів у лексикографії; формування корпусу іншомовізмів різних тематичних груп; укладання словничків-щорічників, які реєстрували б усталену чи варіантну форму написання новозапозичених лексичних одиниць, подавали походження іншомовізмів, окреслювали їхнє значення, наводили приклади функціонування на різностильовій джерельній базі. Такі матеріали будуть корисними лексикографам для створення загальнономовних словників.

4. Четвертий етап об'єднує низку прикладних процедур: аналіз семантико-стилістичних параметрів запозичених лексем у різних типах дискурсу; визначення когнітивної і комунікативної ваги нових номінацій; аргументування доцільності їхнього повноцінного входження до лексико-семантичної системи мови; усунення надлишкових або невдалих неозапозичень; соціолінгвістичний моніторинг вибору номінацій, які перебувають у конкуренції, у різних сферах мовної діяльності соціуму. Така послідовність операцій сприятиме виробленню механізму створення балансу питомого і запозиченого в лексиконі.

Загалом результати дослідження неозапозичень у вимірі нових парадигм наукового знання слугують основою для висновків про структуру національної мови, про багатогранні функції комунікації, умотивовують зв'язок лексикології, лексикографії, стилістики, соціолінгвістики, культури мови, історії літературної мови, що відповідає принципів студіювання мови в контексті історії та культури нації, створюють підґрунтя для наукових рекомендацій щодо суспільної мовної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українська мова. Енциклопедія / В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2000. 752 с.
2. Evans D. Language and Identity: Discourse in the World. London : Bloomsbury Publishing, 2014. 256 p.
3. Language, Interaction and National Identity: Studies in the Social Organisation of National Identity in Talk-in-Interaction (Cardiff Papers in Qualitative Research) / ed. by S. Hester, W. Housley. New York : Routledge, 2017. 260 p.
4. Peti-Stantic A., Langston K. Language Planning and National Identity in Croatia. New York : Palgrave Macmillan, 2014. 344 p.
5. Poplack Sh. Loanwords in the Speech Community and in the Grammar. Oxford : Oxford University Press, 2018. 272 p.

Зміст

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

<i>Лановик М. Б., Лановик З. Б.</i> МОВА ЯК ЗАСІБ КАТЕГОРИЗАЦІЇ СВІТУ.....	3
<i>Вільчинська Т. П., Мисик О. А.</i> ПРОБЛЕМА ТЕРАПЕВТИЧНОЇ МЕТАФОРИ В СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ.....	6
<i>Струганець Л. В.</i> НЕОЗАПОЗИЧЕННЯ В ЛЕКСИКОНІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: АЛГОРИТМ АНАЛІЗУ.....	9
<i>Вербовецька О. С.</i> СИНОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	11
<i>Головата Л. М.</i> ЗАСОБИ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МОЛОДІ.....	13
<i>Костюк Ю. М.</i> ТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДРУГОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	15
<i>Криськів М. Й.</i> ВИКОРИСТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)».....	17
<i>Лі Дан</i> ТВОРЧИСТЬ У СИСТЕМІ БАЗОВИХ ПОНЯТЬ: ДОСВІД КИТАЮ.....	18
<i>Романюк Л. Б.</i> СУЧАСНИЙ СТАН КУЛЬТУРИ МОВИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ.....	19
<i>Тишковець М. П.</i> ЕЛЕКТРОННІ СЛОВНИКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ОПАНУВАННЯ МОВИ.....	21
<i>Sheremeta L. P.</i> THE MAIN PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF MEDICAL TERMINOLOGY.....	23

ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

<i>Федчишин Н. О., Єлагіна Н. І.</i> МОДЕЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ТНМУ ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО.....	26
<i>Хвалибога Т. І., Федчишин Н. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ЧИТАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ.....	28
<i>Vobak M. I.</i> INTERCULTURAL COMMUNICATION AS THE ESSENTIAL COMPETENCY OF HEALTH PROFESSIONALS.....	29
<i>Волощук М. В.</i> ЛАТИНСЬКІ НАЗВИ СПЕЦІАЛІСТІВ-МЕДИКІВ.....	31